

Program Mirovnih studija sufinanciran je u sklopu: programa IPA Europske unije za Republiku Hrvatsku, kroz projekte: Rasizam i ksenofobija: za izbjegličku i etničku jednakost, Edukacija za građane – građani za društveni razvoj i solidarnost, te Zaklade za razvoj Civilnog društva/Norveški fondovi kroz projekt: Obrazovanje za ljudska prava i demokraciju

Ime i prezime: Marina Bubalo

Mentorska grupa: Obrazovanje i rad

Mentor/mentorica: Jasna Račić

Područje rada: Društvena solidarnost, Ekonomska nejednakost i radnička prava; Feminizam-ekonomija-politika

Naziv rada: Prilog javnoj raspravi o prijedlogu cjelovite kurikularne reforme

Sažetak:

Obrazovanje bi trebalo olakšati pronalazak dobro plaćenog posla i poboljšati kvalitetu života. Međutim, sve više mladih u Hrvatskoj suočava se s nezaposlenošću ili svoju karijeru započinje nekim nesigurnim oblikom rada. Iz tog razloga potrebno je mlade tijekom cijelog obrazovanja učiti o pravu na rad i radničkim pravima, kako bi se znali izboriti za očuvanje stečenih prava i poboljšanje radnih uvjeta. Međutim, kurikulumi međupredmetnih tema Građanski odgoj i obrazovanje i Poduzetništvu jedva spominju ove teme, te je zato moj praktični rad bio prilog javnoj raspravi o prijedlogu cjelovite kurikularne reforme. Sada bi ministar Šustar trebao dozvoliti Povjerenstvu za praćenje i provedbu Strategije znanosti, obrazovanja i tehnologije da izabere članove nove ekspertne radne skupine temeljem javnog poziva, te bi trebala biti održana javna rasprava s ciljem poboljšanja trenutnih prijedloga kurikuluma.

Ključne riječi: cjelovita kurikularna reforma, obrazovanje, rad, pravo na rad, radnička prava, Građanski odgoj i obrazovanje, Poduzetništvo

Program Mirovnih studija sufinanciran je u sklopu: programa IPA Europske unije za Republiku Hrvatsku, kroz projekte: Rasizam i ksenofobija: za izbjegličku i etničku jednakost, Edukacija za građane – građani za društveni razvoj i solidarnost, te Zaklade za razvoj Civilnog društva/Norveški fondovi kroz projekt: Obrazovanje za ljudska prava i demokraciju

1. Uvod

Obrazovanje bi trebalo poboljšati zapošljavanje i konkurentnost radne snage, te olakšati pronalaženje zaposlenja, skratiti vrijeme nezaposlenosti, te omogućiti bolje životne uvjete. Također bi trebalo pridonijeti društvenoj mobilnosti i ostvarivanju boljeg položaja u društvu. Stoga je cjelovita kurikularna reforma, čiji je cilj između ostaloga osigurati "korisnije i smislenije obrazovanje" koje će učenike i učenice osposobiti i za svijet rada, od iznimnog značaja za Hrvatsku, s obzirom na to da smo jedna od vodećih zemalja Europske Unije po nezaposlenosti mladih.

Ovaj se rad bavio analizom zastupljenosti teme radnika i radničkih prava u kurikulumima međupredmetnih tema Građanski odgoj i obrazovanje i Poduzetništvo, te se pokazalo kako su ove teme jedva zastupljene, zbog čega će učenici i učenice na tržište rada izaći bez znanja o svojim pravima i mogućnostima zaštite istih.

2. Motivacija

Tijekom obrazovanja često sam mogla čuti kako ću ulaganjem u svoju naobrazbu poboljšati mogućnost zapošljavanja i lakšeg pronalaženja posla, te smanjiti vrijeme nezaposlenosti. Međutim, nakon uspješno završenog visokog obrazovanja karijeru sam započela s nesigurnim zaposlenjem, u vidu mjere stručnog osposobljavanja za rad bez zasnivanja radnog odnosa, te sam nakon završetka tog programa i dalje zaposlena na nesigurnim oblicima rada. Tijekom svoje kratke karijere nekoliko sam se puta našla u situaciji da ne znam koja radnička prava imam, te kako ih i na koji način ostvariti. Također sam se našla u situacijama da nisam znala kome se obratiti radi ostvarivanja svojih prava ili mogućeg kršenja istih.

Upravo iz tog razloga me zanimalo međudnos obrazovanja i rada, poglavito cjelovita kurikularna reforma, koja je trebala uvesti međupredmetne teme Građanski odgoj i obrazovanje i Poduzetništvo, čiji je cilj između ostaloga, učenike i učenice pripremiti za uključivanje na tržište rada. Zanimalo me da li se učenike i učenice zaista priprema na daljnju karijeru, u smislu upoznavanja s pravima koja imaju, zakonodavnim okvirom iz kojih ta prava proizlaze, institucijama kojima se mogu obratiti u slučaju kršenja tih prava, različitim oblicima radnog odnosa i pravima koje radnik/radnica ima u takvim slučajevima. Posebno me zanimalo da li se učenike i učenice strukovnih škola ranije i detaljnije uči o ovoj problematici, s obzirom na to da se ranije uključuju na tržište rada. Također me zanimalo i odnos kurikularne reforme prema sindikatima i njihovoj ulozi u obrazovanju, te kasnije i na tržištu rada.

Iako se moj rad na kraju fokusirao samo na kurikularnu reformu i način na koji su radnička prava obrađena u međupredmetnim temama, zanima me i utjecaj tržišta rada na obrazovanje, u smislu određivanja upisnih kvota u srednje škole i na fakultete.

Program Mirovnih studija sufinanciran je u sklopu: programa IPA Europske unije za Republiku Hrvatsku, kroz projekte: Rasizam i ksenofobija: za izbjegličku i etničku jednakost, Edukacija za građane – građani za društveni razvoj i solidarnost, te Zaklade za razvoj Civilnog društva/Norveški fondovi kroz projekt: Obrazovanje za ljudska prava i demokraciju

3. Praktični rad

U svojem radu analizirala sam kako cjelovita kurikularna reforma osposobljava učenike i učenice za svijet rada. Proučila sam prijedloge kurikuluma međupredmetnih tema Građanski odgoj i obrazovanje (**GOO**) i Poduzetništvo, te utvrdila kako je tema rada i prava radnika zastupljena u izrazito maloj mjeri i to većinom u višim ciklusima, čime se učenike i učenice ne priprema u dovoljnoj mjeri za izlazak na tržište rada, odnosno ne upoznaje ih se u dovoljnoj mjeri s njihovim pravima i obvezama. Stoga sam napisala prilog javnoj raspravi o prijedlogu cjelovite kurikularne reforme.

U prilogu javnoj raspravi sam istaknula kako je tema rada i prava radnika zastupljena jedino u domeni ljudskih prava koja se obrađuje u sklopu međupredmetne teme Građanski odgoj i obrazovanje, a cilj te domene je da učenici i učenice upoznaju načine ostvarivanja svojih prava te da "razumiju i mogu primijeniti instrumente i mehanizme" njihove zaštite, stoga bi ih prvo trebalo detaljnije upoznati s tim koja su njihova radnička prava. Nadalje, napomenula sam kako bi učenike i učenice trebalo upoznati s radnim zakonodavstvom i ostalim dokumentima koji se bave pitanjem prava radnika na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

U prijedlozima kurikuluma se također ne obrađuje uloga sindikata i sindikalnog organiziranja niti načini borbe za ostvarivanje radničkih prava, te sam u preporukama istaknula potrebu za gostovanjima sindikalnih predstavnika u školama kako bi učenike i učenice upoznali sa svojim radom.

Istaknula sam i kako bi se prilikom obrađivanja teme diskriminacije poseban naglasak trebao staviti na diskriminaciju na temelju nacionalne, etničke, rodne i seksualne pripadnosti u radnom okruženju. Učenike bi također trebalo upoznati s time kome se obratiti u takvim slučajevima, stoga bi bilo dobro organizirati gostujuća predavanja predstavnika udruga za ljudska i radnička prava, te predstavnika sindikata.

Prilikom komentiranja međupredmetne teme Poduzetništvo, koja podrazumijeva „povezivanje škole s gospodarstvom, tržištem rada i lokalnom/regionalnom zajednicom“ u cilju razvijanja poduzetničke kompetencije, istaknula sam zanemarivanje činjenice da neće svi učenici i učenice dobiti priliku postati poduzetnici, već će većina biti radnici i radnice, te da bi se iz tog razloga škole trebale povezati i sa sindikatima, kako bi učenici dobili uvid u stanje radničkih prava. Također sam istaknula kako bi se kroz sve cikluse ove međupredmetne teme trebale obraditi i teme koje se tiču prava radnika, te učenike upoznati s različitim oblicima zaposlenja i njihovim prednostima i manama.

Prilog javnoj raspravi o prijedlogu cjelovite kurikularne reforme nalazi se na kraju ovog rada.

Program Mirovnih studija sufinanciran je u sklopu: programa IPA Europske unije za Republiku Hrvatsku, kroz projekte: Rasizam i ksenofobija: za izbjegličku i etničku jednakost, Edukacija za građane – građani za društveni razvoj i solidarnost, te Zaklade za razvoj Civilnog društva/Norveški fondovi kroz projekt: Obrazovanje za ljudska prava i demokraciju

4. Veza konkretnog rada sa Mirovnim studijima i mirovnim obrazovanjem

Centar za Mirovne studije u svome se radu bavi pitanjem radničkih prava, a ova tema se obrađuje u modulu Društvena solidarnost, te detaljnije u kolegijima Ekonomska nejednakost i radnička prava, te Feminizam-ekonomija-politika.

Kolegij Ekonomska nejednakost i radnička prava obrađuje ova pitanja „u kontekstu trenutne ekonomske krize i neoliberalnih politika koje su rezultirale pogoršanjem socioekonomskog položaja radnica i radnika (što se najvidljivije manifestira novim radnim praksama poput nesigurnog i fleksibilnog rada, sve dužeg radnog vremena itd.).“

Kako bi se budući radnici i radnice mogli aktivno uključiti u borbu protiv ekonomske nejednakosti i kontinuiranog srozavanja položaja radnika i radnica, te se zalagati za solidarnost, prvo trebaju upoznati samu temu i kompleksnost problema, zbog čega je potrebno obrađivati teme prava na rad i radničkih prava tijekom cijelog obaveznog školovanja.

U cilju ostvarivanja ravnopravnijeg društva i boljeg položaja radnika i radnica, potrebno je propitati i socijalni i ekonomski položaj žena, čime se bavi kolegij Feminizam-ekonomija-politika. Kako bi učenici i učenice zaista mogli zagovarati rodnu ravnopravnost, posebice u području rada, prvo se moraju upoznati s dvostrukom opresijom žena.

Kvalitetno obrazovanje ima ključnu ulogu u širenju vidika i ukazivanju na probleme u društvu, ali isto tako osnažuje pojedince i pojedinke zarad na društvenoj promijeni.

5. Nastavak rada na ovom području

Kao nastavak rada na ovom području planiram se uključiti u jednu raspravu o prijedlogu cjelovite kurikularne reforme, te sudjelovati u mogućim sljedećim prosvjedima u organizaciji Sindikata Hrvatskih učitelja okupljenih u Inicijativu „Hrvatska može bolje.“

Organizacije civilnog društva i Inicijativa „Hrvatska može bolje“ već su oštro osudili najavu tehničkog ministra Šustara o imenovanju nove ekspertne radne skupine koja bi trebala upravljati javnom raspravom o prijedlozima kurikuluma izrađenim u Cjelovitoj kurikularnoj reformi, upozorivši kako tehnička Vlada i njen tehnički ministar nemaju ovlasti imenovanja novih članova skupina i radnih tijela. U slučaju da ministar Šustar zaista imenuje novu ekspertnu radnu skupinu, inicijativa bi trebala organizirati novi prosvjed.

Ministar Šustar trebao bi dozvoliti Povjerenstvu za praćenje i provedbu Strategije znanosti, obrazovanja i tehnologije da izabere članove nove ekspertne radne skupine temeljem javnog

Program Mirovnih studija sufinanciran je u sklopu: programa IPA Europske unije za Republiku Hrvatsku, kroz projekte: Rasizam i ksenofobija: za izbjegličku i etničku jednakost, Edukacija za građane – građani za društveni razvoj i solidarnost, te Zaklade za razvoj Civilnog društva/Norveški fondovi kroz projekt: Obrazovanje za ljudska prava i demokraciju

poziva, te bi trebala biti održana javna rasprava s ciljem poboljšanja trenutnih prijedloga kurikuluma.

6. Korišteni izvori

Bajkuša, M. „Građanski odgoj i obrazovanje u prijedlogu Cjelovite kurikularne reforme: Istraživačko izvješće s preporukama.“ Forum za slobodu odgoja

Mreža mladih Hrvatske. „Kvartalni tematski osvrt o položaju mladih na tržištu rada s posebnim naglaskom na NEET skupinu.“

Prijedlog Nacionalnog kurikuluma Međupredmetne teme Poduzetništvo - <http://www.kurikulum.hr/wp-content/uploads/2016/03/Poduzetnis%CC%8Ctvo.pdf>

Prijedlog Nacionalnog kurikuluma Međupredmetne teme građanski odgoj i obrazovanje - <http://www.kurikulum.hr/wp-content/uploads/2016/03/Gra%C4%91anski-odgoj.pdf>

Mirovni studiji 2015-2016 Brošura –

http://cms.hr/system/article_document/doc/207/MS_15_16_BROSURA.pdf

Program Mirovnih studija sufinanciran je u sklopu: programa IPA Europske unije za Republiku Hrvatsku, kroz projekte: Rasizam i ksenofobija: za izbjegličku i etničku jednakost, Edukacija za građane – građani za društveni razvoj i solidarnost, te Zaklade za razvoj Civilnog društva/Norveški fondovi kroz projekt: Obrazovanje za ljudska prava i demokraciju

7. Prilog

PRILOG JAVNOJ RASPRAVI O PRIJEDLOGU CJELOVITE KURIKULARNE REFORME

KOMENTARI I PREPORUKE VEZANI UZ MEĐUPREDMETNE TEME GRAĐANSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE I PODUZETNIŠTVO

Jedan od ciljeva Cjelovite kurikularne reforme je učenicima osigurati “korisnije i smislenije obrazovanje” koje će ih osposobiti, između ostaloga, i za svijet rada. Međutim, proučavanjem prijedloga kurikuluma međupredmetnih tema Građanski odgoj i obrazovanje (GOO) i Poduzetništvo utvrđeno je kako je tema rada i prava radnika zastupljena u izrazito maloj mjeri i to većinom u višim ciklusima, čime se učenike i učenice ne priprema u dovoljnoj mjeri za izlazak na tržište rada, odnosno ne upoznaje ih se u dovoljnoj mjeri s njihovim pravima i obvezama. Ovom bi se temom trebalo baviti i u nižim ciklusima kako bi svi učenici bili upoznati sa svojim radničkim pravima, neovisno o tome kako uđu na tržište rada.

Tema rada i prava radnika zastupljena je jedino u domeni ljudskih prava koja se obrađuje u sklopu međupredmetne teme Građanski odgoj i obrazovanje. Cilj te domene je da učenici i učenice upoznaju načine ostvarivanja svojih prava te da “razumiju i mogu primijeniti instrumente i mehanizme” njihove zaštite, stoga bi ih prvo trebalo detaljnije upoznati s tim koja su njihova radnička prava. Kako bi se taj cilj ostvario potrebno je učenike i učenice upoznati s radnim zakonodavstvom i ostalim dokumentima koji se bave pitanjem prava radnika na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Nadalje, učenike bi trebalo upoznati s ulogom sindikata i sindikalnog organiziranja te različitim oblicima ostvarivanja prava radnika.

Također prilikom obrađivanja teme diskriminacije poseban naglasak bi se trebao staviti na diskriminaciju na temelju nacionalne, etničke, rodne i seksualne pripadnosti u radnom okruženju. Učenike bi također trebalo upoznati s time kome se obratiti u takvim slučajevima, stoga bi bilo dobro organizirati gostujuća predavanja predstavnika udruga za ljudska i radnička prava, te predstavnika sindikata.

Program Mirovnih studija sufinanciran je u sklopu: programa IPA Europske unije za Republiku Hrvatsku, kroz projekte: Rasizam i ksenofobija: za izbjegličku i etničku jednakost, Edukacija za građane – građani za društveni razvoj i solidarnost, te Zaklade za razvoj Civilnog društva/Norveški fondovi kroz projekt: Obrazovanje za ljudska prava i demokraciju

Prilikom obrađivanja teme ravnopravnosti spolova učenike bi trebalo upoznati i s podređenim položajem žena na tržištu rada, te njegovim dugoročnim posljedicama.

Međupredmetna tema Poduzetništvo podrazumijeva „povezivanje škole s gospodarstvom, tržištem rada i lokalnom/regionalnom zajednicom“ u cilju razvijanja poduzetničke kompetencije, čime se zanemaruje činjenica da neće svi učenici i učenice dobiti priliku postati poduzetnici. Stoga bi se škole između ostaloga trebale povezati sa sindikatima, kako bi učenici dobili uvid i u stanje radničkih prava. I dok učenjem ove međupredmetne teme učenici možda i „usvoje poduzetnička znanja, vještine i stavova,“ neće nužno biti pripremljeni za sudjelovanje u svijetu rada jer neće biti upoznati sa svojim pravima.

PREPORUKE MPT GOO:

U drugom ciklusu MPT GOO u domeni Ljudskih prava od učenika se očekuje da:

...navodi primjere kršenja i načine zaštite ljudskih prava u svakodnevnim situacijama;

...raspravlja o ponašanjima i okolnostima u svakodnevnim situacijama koje otežavaju primjenu ljudskih prava.

Učenike bi već tad trebalo upoznati s pravom na rad i različitim oblicima kršenja tog prava.

Nadalje, u trećem ciklusu učenik:

...navodi i obrazlaže primjere diskriminacije po različitim osnovama.

...prepoznaje slučajeve diskriminacije u svakodnevnim situacijama i primjereno reagira na njih.

Svakako bi već tad trebalo učenike upozoriti na različite oblike diskriminacije u radnom okruženju.

Zatim, prilikom obrađivanja teme ravnopravnosti spolova od učenika se očekuje da:

...obrazlaže povijesnu i društvenu uvjetovanost u odnosu na položaj i participaciju žena i muškaraca;

...objašnjava stereotipe o muškarcima i ženama u svakodnevici i medijima.

Posebna bi se pozornost pritom trebala posvetiti stereotipu žene kao domaćice i objasniti društvenu uvjetovanost podređenog položaja žena na tržištu rada, te dugoročne posljedice takvog položaja.

Kako bi učenici u petom ciklusu mogli „Predložiti načine zaštite prava na rad u zajednici“ trebali bi biti upoznati sa zakonskim okvirom, što je osobito važno za učenike strukovnih škola koji će se po završetku srednjoškolskog obrazovanja uključiti na tržište rada.

Program Mirovnih studija sufinanciran je u sklopu: programa IPA Europske unije za Republiku Hrvatsku, kroz projekte: Rasizam i ksenofobija: za izbjegličku i etničku jednakost, Edukacija za građane – građani za društveni razvoj i solidarnost, te Zaklade za razvoj Civilnog društva/Norveški fondovi kroz projekt: Obrazovanje za ljudska prava i demokraciju

PREPORUKE MPT PODUZETNIŠTVO:

U domeni „Djeluj poduzetnički“ i „Ekonomska i financijska pismenost“ kroz sve cikluse bi se trebale obraditi i teme koje se tiču prava radnika, te učenike upoznati s različitim oblicima zaposlenja i njihovim prednostima i manama.

Također bi tijekom izvanučioničke nastave, a pogotovo prilikom posjeta tvornicama, bilo dobro organizirati i razgovore s predstavnicima sindikata, koji bi mogli učenicima prikazati poziciju radnika.

